

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SEE, LISA

Floare de Zăpadă și evantaiul secret / Lisa See ; trad. din lb. engleză și note de Cornelia Marinescu. - București : Bookzone, 2025

ISBN 978-630-305-389-9

I. Marinescu, Cornelia (trad. ; note)

821.111

Redactor: **Mihaela Savu**

Grafician copertă: **Teodora Savu**

Tehnoredactor: **Anca Marisac**

SNOW FLOWER AND THE SECRET FAN

Copyright © 2005 by Lisa See

Translation rights arranged by the Sandra Dijkstra Literary Agency

All Rights Reserved.

© Bookzone 2025, pentru prezenta ediție

Toate drepturile rezervate pentru limba română.

Nicio parte a acestei lucrări nu poate fi stocată

sau reprodușă fără acordul editurii.

Editura Bookzone

Șoseaua Berceni nr. 104, sector 4, București

Comenzi și informații:

Telefon: 031-433.50.68

E-mail: office@bookzone.ro

www.bookzone.ro

LISA SEE

FLOARE DE ZĂPADĂ
și EVANTAIUL SECRET

*Traducere din limba engleză și note
de Cornelia Marinescu*

Bookzone
BUCUREȘTI, 2025

ÎN ROMANUL DE FAȚĂ AM RESPECTAT STILUL chinez tradițional de notare a datelor. Anul al treilea al domniei împăratului Daoguang¹, când s-a născut Baihe², este anul 1823. Răscoala Taiping a început în 1851 și s-a sfârșit în 1864.

Se crede că *nu shu* – scrierea secretă codificată, folosită de femei într-o zonă izolată din sud-vestul provinciei Hunan – a apărut acum o mie de ani. Se pare că este singurul limbaj scris din lume creat de femei cu scopul de a fi folosit exclusiv de către femei.

1 Daoguang (Tao-Kuang, 1782–1850) – al optulea împărat al dinastiei Qing, a domnit între 1820 și 1850.

2 (Floare de) Crin (Lily în originalul în eng.) – pentru păstrarea autenticității în limba română și conform unui acord anterior al autoarei, câteva nume proprii derivate din substantive comune au fost schimbate cu echivalentul lor în limba chineză.

Zilele șederii în liniște

SUNT CEEA CE ÎN SATUL NOSTRU ESTE NUMITĂ „UNA care tot nu a murit” – o văduvă, în vârstă de optzeci de ani. Zilele sunt lungi acum, când soțul meu nu mai este. Nu mă mai interesează mâncărurile speciale pe care Mudan³ și ceilalți mi le pregătesc. Nu mai aștept nerăbdătoare evenimentele fericite care se rânduiesc atât de ușor sub acoperișul nostru. Acum nu mă interesează decât trecutul. După toți acești ani, pot în sfârșit să spun lucruri pe care nu le-am putut rosti pe vremea când eram nevoită să depind de familia mea, care mă creștea, sau să mă bizui pe familia soțului meu, care mă hrănea. Am o viață întregă de povestit; acum nu mai am nimic de pierdut și au mai rămas puțini aceia pe care i-aș putea jigni.

Sunt destul de bătrână să îmi cunosc peste măsură de bine calitățile și defectele, care uneori sunt unul și același lucru. Toată viața mea am tânjit după dragoste. Ca fată și mai apoi ca femeie, știam că nu se cuvine să mi-o doresc sau să mă aștept la ea, dar am făcut-o, și dorința aceasta neîntemeiată a stat la baza tuturor nefericirilor pe care le-am trăit în viața mea. Am visat ca mama să mă bage în seamă, am visat ca ea și restul familiei mele să ajungă să

3 (Floare de) Bujor (Peony în orig.).

mă iubească. Pentru a le câștiga afecțiunea, am fost supusă – o trăsătură firească în cazul cuiva de sexul meu –, dar am fost prea dornică să fac așa cum mi se spune. Cu speranța că îmi vor arăta fie și cea mai simplă formă de bunătate, am încercat să le împlinesc așteptările – de a ajunge să am picioarele cele mai mici din ținut –, așa că i-am lăsat să îmi frângă oasele și să mi le modeleze într-o formă mai bună.

Când ajungeam să nu mai pot suporta nicio clipă de durere și lacrimile îmi curgeau peste bandajele însângerate, mama îmi șoptea ușor la ureche și mă îndemna să mai rezist încă o oră, încă o zi, încă o săptămână, amintindu-mi de răsplata pe care o voi primi dacă am să mai continui încă puțin. Așa m-a învățat ea să îndur – nu doar suferințele fizice ale bandajării picioarelor și ale nașterii de prunci, ci și durerile mult mai chinuitoare ale încercărilor la care sunt supuse inima, mintea și sufletul. Tot mama mi-a arătat și care îmi sunt defectele și m-a învățat cum să le folosesc în avantajul meu. La noi în țară, o astfel de dragoste de mamă se numește *teng ai*. Fiul meu mi-a spus că în scrierea bărbaților cuvântul e compus din două simboluri. Primul înseamnă *durere*; al doilea înseamnă *iubire*. Astfel este dragostea de mamă.

Legarea picioarelor nu mi-a afectat doar forma acestora, ci și întregul caracter și, într-un mod ciudat, am sentimentul că procesul a continuat pe tot parcursul vieții mele, m-a transformat dintr-un copil supus într-o fată hotărâtă, apoi din tână care se conforma fără să crâcnească tuturor pretențiilor venite de la socri în femeia care a ajuns la cel mai înalt rang din ținut și care a impus în satul ei reguli și obiceiuri stricte. La vârsta de patruzeci de ani, inflexibilitatea picioarelor mele bandajate se mutase de la crinii mei de aur⁴ în inima mea, care s-a înverșunat atât de mult

⁴ În original, în limba engleză, *golden lilies* – mod metaforic de a numi forma rezultată în urma legării picioarelor.

împotriva nedreptăților și strâmbătăților, încât nu i-am mai putut ierta pe cei dragi care mă iubeau la rândul lor.

Singura mea revoltă a luat forma limbajului *nu shu*, scrierea secretă a femeilor neamului nostru. S-a manifestat pentru prima dată atunci când Floare de Zăpadă – *laotong* a mea, „sinele meu”, partenera mea de scriere secretă – mi-a trimis un evantai care stă aici, pe masa mea, și apoi iar, după ce am cunoscut-o. Dincolo însă de ceea ce am fost împreună cu Floare de Zăpadă, am fost hotărâtă să fiu o soție bună, o noră demnă de laudă și o mamă conștiincioasă. În vremuri de restriște inima mea a avut rezistența jadului. Am avut tăria ascunsă de a face față tragediilor și durerilor. Iar acum am ajuns aici – văduvă, trăind liniștită, așa cum cere tradiția – și înțeleg că am fost oarbă prea mulți ani.

Cu excepția a trei luni crunte din anul al cincilea al domniei împăratului Xianfeng⁵, mi-am petrecut toată viața în odăile de la etaj destinate femeilor. Da, am fost la templu, am călătorit înapoi în casa părintească, ba chiar i-am făcut vizite Florii de Zăpadă, dar cunosc puține despre lumea exterioară. I-am auzit pe bărbați vorbind de biruri, secetă și răskoale, dar subiectele acestea sunt foarte departe de viața mea. Lucrurile pe care le cunosc eu sunt brodatul, țesutul, gătitul, familia soțului meu, copiii, nepoții și strănepoții mei și limbajul *nu shu*. Cursul vieții mele a fost unul firesc – zilele ca fiică, zilele acelor-de-păr, zilele de orez-și-sare, iar acum, șederea în liniște.

Stau, așadar, singură cu gândurile mele și cu evantaiul acesta dinainte. E ciudat cât de ușor îl simt când îl iau în mână, încărcat cu semnele mărturie a atâtor bucurii și dureri. Îl deschid repede și sunetul pe care îl face fiecare pliu când se desface îmi amintește de fâlfâitul unei inimi. Amintirile îmi fulgeră pe dinaintea ochilor. În acești ultimi

⁵ Xianfeng (1831–1861) – împărat aparținând dinastiei Qing, a domnit între 1850 și 1861.

patruzeci de ani, l-am citit de atâtea ori, încât acum îl știu pe de rost, ca un cântecel din copilărie.

Îmi amintesc de ziua în care mi-a fost înmânat de către o mijlocitoare. Degetele mi-au tremurat când i-am deschis pliurile. Pe atunci nu îl împodobeai decât o ghirlandă simplă de frunze, care decora marginea lui superioară și exista doar un singur mesaj, desfășurat în jos, pe primul pliu. Pe atunci nu știam prea multe simboluri în *nu shu*, așa că mătușa mea mi-a citit ce scrie. *Am înțeles că în casa voastră există o fată cu un caracter vrednic și inițiată în ocupații femeiești. Tu și eu suntem născute în același an și în aceeași zi. Nu am putea să fim ca una?* Privesc acum la fuioarele delicate care formează rândurile acela și nu o văd doar pe fata care a fost Floare de Zăpadă, ci și pe femeia care avea să devină – tenace, directă, vizionară.

Privirea mi se plimbă de-a lungul celorlalte pliuri și văd optimismul, bucuria, admirația noastră reciprocă, promisiunile pe care ni le-am făcut una alteia. Văd cum ghirlanda aceea simplă a ajuns un desen elaborat, cu împletituri de flori de zăpadă și crini, care să simbolizeze cele două vieți ale noastre împreună, ca un cuplu *laotong*, un același sine, dublu. Văd în colțul din dreapta, sus, luna care își trimite strălucirea în jos, spre noi. Trebuia să fim ca două vițe lungi cu rădăcinile împletite, ca arborii care rezistă o mie de ani, ca o pereche de rațe-mandarin care se însoțesc pe viață. Pe unul dintre pliuri, Floare de Zăpadă scrisese: *Noi, mânate de dragoste adevărată, nu vom rupe niciodată ceea ce ne leagă.* Pe un alt pliu însă văd neînțelegerile, încrederea înșelată și, în final, ușa închisă. Pentru mine, dragostea a fost ceva atât de prețios, încât nu am putut-o împărți cu nimeni altcineva și, până la urmă, ea m-a rupt de singurul om care îmi era aidoma.

Despre dragoste mai învăț încă și acum. Am crezut că o înțeleg – nu doar dragostea de mamă, ci și dragostea cuiva pentru părinți, pentru soț și pentru *laotong*. Am trăit

celelalte feluri de dragoste – dragostea miloasă, dragostea respectuoasă și dragostea recunoscătoare. Privind însă la evantaiul nostru secret, cu mesajele schimbate între mine și Floare de Zăpadă, scrise de-a lungul multor ani, văd că nu am prețuit cea mai importantă dintre toate felurile de dragoste – dragostea din adâncul inimii.

În acești ani din urmă, am consemnat în scris multe autobiografii, pentru femeii care nu au învățat niciodată *nu shu*. Am ascultat fiecare măhnire și fiecare nemulțumire, fiecare nedreptate și fiecare tragedie. Precum cronicarul, am înregistrat viețile nefericite ale celor cu care soarta a fost nedreaptă. Le-am auzit pe toate și am pus totul în scris. Și cu toate că știu multe istorii din viața femeilor, nu știu aproape niciuna cu întâmplări de-ale bărbaților, cu excepția faptului că de obicei este vorba despre un țaran în luptă cu vitregiile naturii, despre un soldat în mijlocul bătăliei sau despre un bărbat solitar, în căutarea sinelui. Dacă mă uit la propria viață, văd că își are cheia în istoriile femeilor și bărbaților. Sunt o femeie simplă, cu nemulțumirile obișnuite, dar în sinea mea am dus o luptă de-a dreptul bărbătească, între adevărata mea fire și persoana care trebuia să fiu.

Paginile acestea le-am scris pentru aceia care sunt acum pe lumea cealaltă. Mudan, soția nepotului meu, mi-a promis că va avea grijă ca la moartea mea ele să fie arse, așa încât povestea mea să ajungă la ei înaintea spiritului meu. Astfel, înainte ca eu să le stau dinainte, cuvintele mele vor putea să explice faptele mele strămoșilor mei, soțului meu, dar mai presus de orice, Florii de Zăpadă.

LBRIS

We know
books

Zilele de fică

Anii de lapte

NUMELE MEU ESTE BAIHE. AM VENIT PE LUME ÎN ZIUA A cincea din a șasea lună a celui de-al treilea an din domnia împăratului Daoguang. Puwei, satul meu natal, se află în Yongming⁶, Ținutul Strălucirii Eterne. Majoritatea celor care trăiesc aici sunt descendenți ai grupului etnic yao. De la povestitorii care au trecut prin Puwei când eram mică, am aflat că yao au ajuns pentru prima dată în această zonă acum o mie două sute de ani, în timpul dinastiei Tang, dar cele mai multe dintre familii au sosit un secol mai târziu, când au fugit din fața armatelor mongole care invadaseră nordul. Cu toate că oamenii din regiunea noastră nu au fost niciodată bogați, arareori am fost chiar atât de săraci, încât femeile să fie nevoite să muncească la câmp.

Noi eram descendenți ai familiei Ti, unul dintre primele clanuri yao și cel mai răspândit din regiune. Tatăl și unchiul meu au luat în arendă șapte *mou*⁷ de pământ de la un moșier bogat care trăia la granița de vest a provinciei. Au plantat acolo orez, bumbac, taro⁸ și alte legume. Casa

⁶ Astăzi cunoscut sub denumirea Jiangyong.

⁷ Unitate de măsură a terenului, în mod obișnuit egală cu 666,5 mp.

⁸ Numele comun al tuberculilor plantei *Colocasia esculenta*, cunoscută și sub numele de „urechi de elefant”, datorită formei frunzelor, cu gust asemănător cu al nucii și textura cu a cartofului.

familiei mele era una tipică, în sensul că era orientată spre sud și avea două niveluri. O odaie de la etaj era destinată femeilor, locul unde acestea se adunau și unde dormeau fetele nemăritate. Jos, sala principală era flancată de odăile pentru fiecare familie restrânsă⁹ și de o încăpere unde ne țineam animalele. În sala din mijloc se aflau coșurile pline cu ouă sau portocale, iar de bârna centrală, ferite de șoa-reci, găini sau de vreun porc rătăcit, atârnavu funiile cu ardei iuți puși la uscat. Lângă un perete aveam o masă și scaune. Într-un colț, pe peretele opus, era vatra unde găteau Mama și Mătușa. În odaia principală nu existau ferestre, așa că în lunile călduroase țineam deschisă ușa care dădea spre ulița din fața casei, să intre lumina și aerul. Restul odăilor erau mici, pe jos aveam pământ bătătorit și, după cum am spus, animalele noastre trăiau laolaltă cu noi.

În copilărie nu m-am gândit prea mult dacă sunt fericită sau dacă mă distrez. Eram doar o fată oarecare, ce locuia cu o familie oarecare într-un sat oarecare. Nu știam să mai fi existat și un alt fel de viață și nici nu mă preocupam așa ceva. Îmi amintesc însă ziua în care am început să observ și să mă gândesc la ceea ce era în jurul meu. Tocmai împlinisem cinci ani și aveam impresia că trecusem peste un prag important. M-am trezit înainte de ivitul zorilor cu ceva care parcă îmi gădila mintea. Iritarea aceea ușoară m-a făcut să fiu atentă la tot ceea ce am văzut și am trăit în ziua respectivă.

Stăteam întinsă între Sora cea Mare și Sora a Treia. M-am uitat în partea cealaltă a odăii, la patul verișoarei mele. Lună Albă, care era de vârsta mea, nu se trezise încă, așa că am rămas nemișcată, așteptând ca surorile mele să se foiască. M-am întors cu fața spre Sora cea Mare, care avea cu patru ani mai mult decât mine. Dormeam în același pat, dar nu am reușit să o cunosc mai bine decât după ce mi s-au bandajat picioarele și am ajuns eu însămi în odaia femeilor.

⁹ Cu alte cuvinte, compusă din mamă, tată și copii.

Eram bucuroasă că nu stau cu fața la Sora a Treia. Îmi spuneam mereu că este prea neînsemnată, pentru că era cu un an mai mică decât mine. Nici surorile mele nu cred că mă adorau pe mine, dar indiferența pe care ne-o arătam una alteia era numai o fațadă după care să ne ascundem adevăratele dorințe. Fiecare dintre noi își dorea ca Mama să ne bage în seamă. Concuram toate pentru atenția lui Baba¹⁰. Speram fiecare să ne petrecem ceva timp în fiecare zi cu Fratele cel Mare, pentru că era persoana cea mai iubită din familie, ca întâiul fiu născut. Gelozia aceea nu se aplica și în cazul Lunii Albe. Eram prietene bune, fericite că viețile noastre vor fi legate până când ne vom mărita și vom pleca amândouă la casele noastre.

Noi patru semănăm mult. Aveam toate părul negru, tuns scurt, eram slăbuțe tare și cam deopotrivă de înalte. Trăsăturile care ne diferențiau erau puține. Sora cea Mare avea o aluniță deasupra buzei. Părul Surorii a Treia era mereu prins în mici smocuri, pentru că nu îi plăcea ca Mama să i-l pieptene. Lună Albă avea o față rotundă, drăguță, iar eu aveam picioare zdravene, de la alergat, și brațe puternice, de la căratul fratelui meu mai mic.

— Fetelor! s-a auzit Mama strigând din josul scării.

A fost destul cât să le trezească pe celelalte și să ne scoale pe toate din pat. Sora cea Mare s-a îmbrăcat în grabă și a coborât. Eu și Lună Albă am fost mai lente, pentru că nu a trebuit să ne îmbrăcăm doar pe noi, ci și pe Sora a Treia. Apoi am coborât și noi, împreună. Jos, Mătușa mătura podeaua, Unchiul îngâna un cântec de dimineață, Mama – cu Fratele al Doilea legat pe spate – turna ultimul strop de apă în ceainic, să se încălzească, iar Sora cea Mare toca ceapa verde pentru terciul de orez căruia pe aici i se spune *congee*. Sora mea mi-a aruncat o privire calmă, pe care am interpretat-o ca semn că deja câștigase aprecierea

¹⁰ Tată/tati în limba chineză.